

Standardní Eurobarometr 94

Národní zpráva

Veřejné mínění v zemích Evropské unie

Česká republika

Zima 2020-2021

Tento výzkum byl zadán a koordinován Generálním ředitelstvím Evropské komise pro komunikaci.

Tato zpráva byla zpracována pro Zastoupení Evropské komise v České republice.

Dokument nereprezentuje stanoviska Evropské komise.
Názory a interpretace v něm obsažené reprezentují výhradně pohled autora.

Standardní Eurobarometr 94 – Vlna EB94.3 – Kantar

Standardní Eurobarometr 94

Národní zpráva

VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ V ZEMÍCH EVROPSKÉ UNIE

ČESKÁ REPUBLIKA

<https://europa.eu/eurobarometer>

Tento výzkum byl zadán a koordinován Generálním ředitelstvím Evropské komise pro komunikaci.

Tato zpráva byla zpracována pro Zastoupení Evropské komise v České republice.

OBSAH

ÚVOD	2
HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ	3
I. HODNOCENÍ SITUACE V ČR	4
II. DŮVĚRA V INSTITUCE	6
III. VNÍMÁNÍ PANDEMIE COVIDU-19	8

ÚVOD

Národní zpráva Eurobarometr s pořadovým číslem 94 (EB94) přináší výsledky sociologického šetření provedeného 17.–22. února 2021 na reprezentativním vzorku populace ČR starší 15 let. Konkrétně bylo v ČR osloveno 1100 osob. Komentáře ve zprávě se zaměřují na téma ekonomické prosperity ČR i EU, vnímání médií a také na postoje k EU a věnují se rovněž aktuálnímu tématu pandemie covidu-19. Pokud ve zprávě porovnáваме výsledky s jinými zeměmi EU, pak jsou země označeny oficiální dvoupísmennou mezinárodní zkratkou v angličtině (viz technické specifikace).

Při komentování rozdílů mezi % odpovědí (mezi roky i zeměmi) je užívána zkratka p. b. pro procentní bod. V komentovaných trendech je jako celoevropský průměr do roku 2019 počítán průměr EU28, od roku 2020 pak průměr EU27.

Důležitým aspektem letošního šetření je skutečnost, že oproti předchozím letům nebylo možné výzkum realizovat standardní metodou „Face-to-Face“, tedy osobních rozhovorů.

V ČR se v roce 2021 data sbírala pomocí metody CAWI, tedy online dotazování na panelu respondentů. Důvodem byla především situace ohledně pandemie covidu-19, která osobní dotazování zcela znemožnila. Česká republika nebyla jedinou zemí, ve které výzkum probíhal jinou metodou než obvykle. Metoda CAWI byla použita také v 15 dalších zemích – detailně viz technická specifikace.

Rozdílná metoda mohla v určitých ohledech ovlivnit dosažené výsledky šetření. V online populaci (jakkoliv byl vzorek reprezentativní vůči populaci obecné) jsou některé skupiny lidí přece jen zastoupeny nepatrně více – nejedná se o klasické kvótní znaky, jako je pohlaví nebo věk respondentů, ale spíše o postojové či názorové rozdíly. Zpráva bohužel neumožňuje detailně se zabývat důsledky změny metodiky sběru dat, ale při interpretaci časových řad je nutné mít tento fakt stále na paměti¹.

¹ Další detaily ohledně metodologie můžete nalézt v technických specifikacích uvedených ve finálních výsledcích Standardního Eurobarometru.

HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Ekonomická situace – z nadšenců největší skeptici

- Češi se v hodnocení národní ekonomiky stali z největších nadšenců jedněmi z největších skeptiků. Zatímco před rokem hodnotilo situaci národní ekonomiky pozitivně 70 %, aktuálně to je jen 30 %. Dobře zatím vidí česká veřejnost situaci v oblasti zaměstnání – krize spojená s pandemií covidu-19 zatím neovlivnila vnímání dobré situace na trhu práce.

Zdravotní péče se vyhoupla na 1. místo v žebříčku pocíťovaných problémů

- Zatímco ještě před rokem vnímali Češi jako hlavní problémy ČR zdražování či důchody, aktuálně se na první místo dostal jinak spíše okrajový problém zdravotní péče. Společně s obavami o zdraví také Češi vyjadřují obavy o výši státního dluhu.

Důvěra ve vládu je v ČR nejnižší z celé EU

- Vláda již nepožívá v české populaci takové důvěry jako před začátkem pandemie covidu-19. Zatímco na počátku roku 2020 měla důvěru 40 % obyvatel, aktuálně to je 19 %, což nás řadí na poslední místo mezi evropskými zeměmi.

Naopak stoupá důvěra v EU

- Po mírném vzestupu sledovaném mezi lety 2019–2020 se v české populaci výrazně zvýšila důvěra v Evropskou unii. Aktuálně jí důvěřuje 48 % osob oproti 39 % v roce 2019.
- Současně se také ukazuje, že spokojenost s opatřeními vlády ČR je pouze na 24 % (3. nejnižší hodnota v EU27), zatímco spokojenost s opatřeními na evropské úrovni je téměř dvojnásobná (40 %).

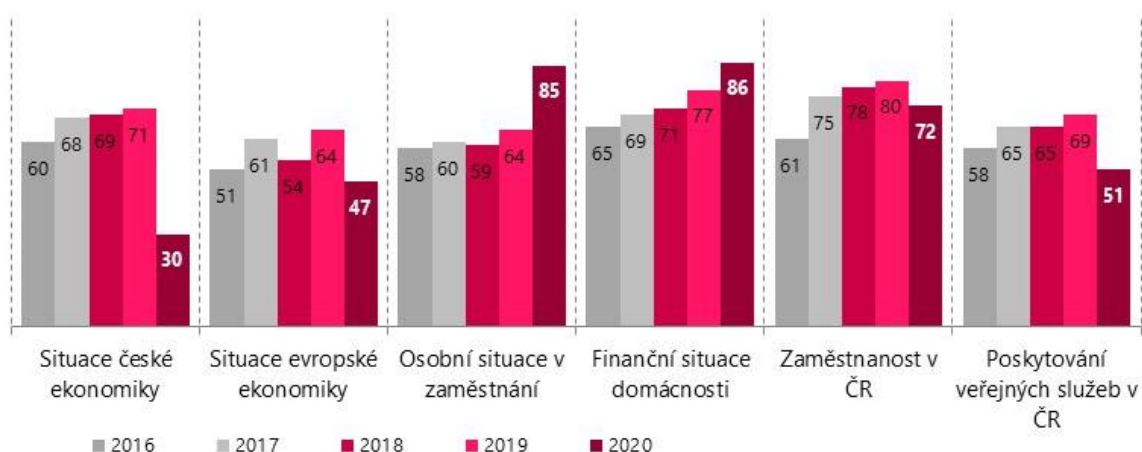
V boji s covidem-19 věří Češi nejvíce zdravotníkům

- Česká vláda nemá přílišnou důvěru svých občanů ani co se boje s pandemií covidu-19 týče. V tomto směru Češi nejvíce věří zdravotnickému personálu.
- Větší důvěře se i zde těší Evropská unie – Češi jí důvěřují více než národním orgánům i v oblasti informování o vakcinaci. Od EU lidé nejvíce očekávají právě co nejrychlejší zajištění očkovacích látek, které jsou podle naprosté většiny Čechů nejdůležitějším klíčem k zastavení pandemie.

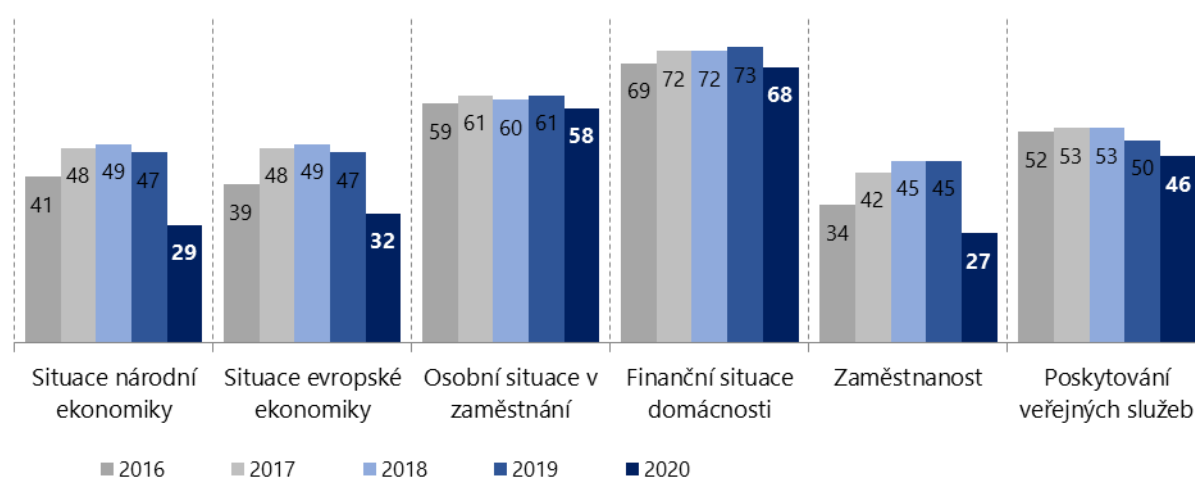
I. HODNOCENÍ SITUACE V ČR

Již tradičně Eurobarometr zkoumá vnímání celkové situace v jednotlivých evropských zemích (nikoliv jen v EU27). V tomto ohledu Češi patřili mezi velké optimisty – společně s obyvateli Skandinávie a Beneluxu vnímali ještě před rokem situaci národní i evropské ekonomiky výrazně optimističtěji než celoevropský průměr. To se nyní dramaticky změnilo.

QA1. Jak hodnotíte současnou situaci v následujících oblastech?
(% - CZ, odpovědi "velmi dobrá + spíše dobrá")

QA1. Jak hodnotíte současnou situaci v následujících oblastech?
(% - EU, odpovědi "velmi dobrá + spíše dobrá")

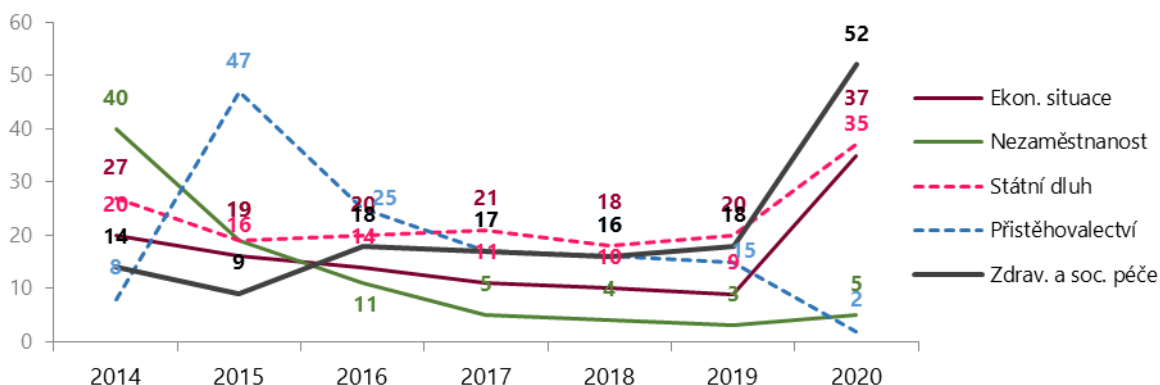
Podíl osob, které kladně hodnotí situaci národní i evropské ekonomiky, se prudce propadl, dokonce pod celoevropský průměr. V současné době hodnotí situaci národní ekonomiky pozitivně jen 30 % Čechů, což je o 41 p. b. méně než před rokem a současně také pod celoevropským průměrem (37 %). Jedná se o **největší pokles mezi všemi sledovanými zeměmi**. Obdobná je situace i u vnímání evropské ekonomiky (pozitivně 47 %), ovšem pokles zde není tak výrazný a v tomto ohledu jsme stále ještě nad celoevropským průměrem (32 %).

Důvodem je bezesporu situace spojená s pandemií covidu-19 a související opatření (lockdown, omezení cestovního ruchu atd.).

V zajímavém protikladu k výše uvedeným skutečnostem je fakt, že Češi výrazně lépe hodnotí svoji vlastní situaci v zaměstnání, a dokonce i ekonomickou situaci v domácnosti. ČR patří dlouhodobě k zemím s nízkou nezaměstnaností a lidé hodnotí situaci ve svém vlastním zaměstnání i stav zaměstnanosti v zemi obecně velmi pozitivně – výrazně lépe, než je celoevropský průměr. Na tom se nezměnilo nic ani v této vlně, kdy vlastní situaci v zaměstnání hodnotí pozitivně dokonce 85 % osob (průměr EU27 je 58 %). Současně se také krize kolem pandemie covidu-19 nijak nepodepsala na vnímání zaměstnanosti v ČR.

Za největší problém ČR v současnosti Češi označují oblast zdravotní a sociální péče, státní dluh a obecně ekonomickou situaci. Zdravotní a sociální péče byla od roku 2014 vnímána jako spíše okrajový problém (jmenováno okolo 15 % populace), ovšem v posledním měření se dostala jednoznačně na první místo (52 %). Obdobná je situace také u vnímání státního dluhu a ekonomické situace.

QA3. Které jsou podle Vás dva nejdůležitější problémy, kterým v současnosti čelí Česká republika? (% - CZ, vývoj vybraných ukazatelů)

V tomto ohledu nejsou Češi v rámci Evropy žádnou výjimkou. Velmi podobné křivky zmíněných zásadních národních problémů sledujeme prakticky ve všech evropských zemích. Zdravotní péči uvedlo ve všech zemích EU mezi lety 2014–2019 v průměru okolo 20 % dotázaných, zatímco v posledním roce to bylo až 44 %. **Je tedy zřejmé, že vnímání nejen ekonomických, ale i zdravotních rizik spojených s pandemií covidu-19 zcela ovládlo obavy české i**

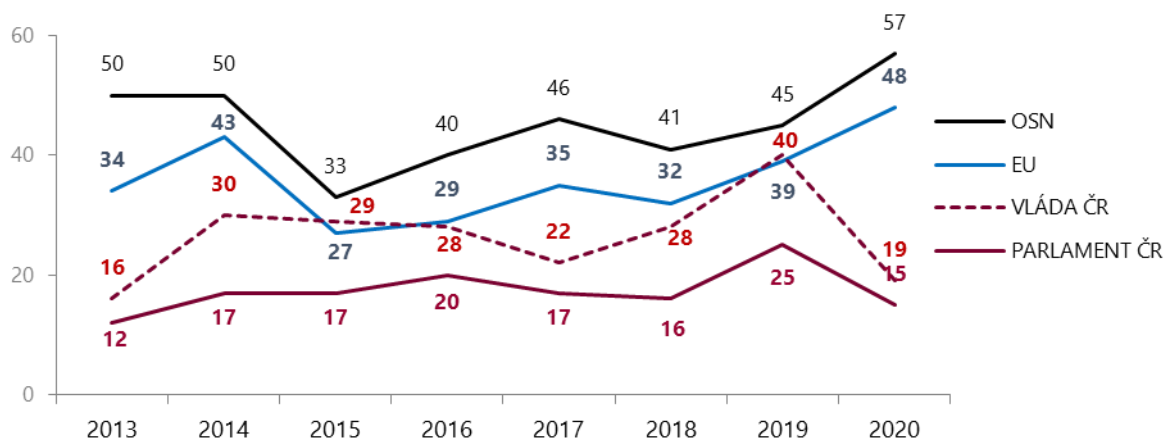
evropské společnosti, a vytlačilo tak na okraj jinak nejčastěji zmiňované problémy, jako jsou rostoucí ceny či důchody a penze.

Posun ve vnímání hlavních problémů Evropské unie souvisí s posunem vnímání hlavních problémů ČR. **Zatímco ještě před rokem byly jako hlavní problémy EU jmenovány přistěhovalectví (48 %) a terorismus (31 %), aktuálně jmenuje polovina Čechů jako hlavní problém EU právě zdravotnictví**, následované ekonomickou situací (35 %). V tomto ohledu patří Češi společně s obyvateli jižní Evropy (IT, ES, EL) k těm, kdo vidí zdravotnictví jako hlavní problém EU častěji, než je celoevropský průměr (38 %).

II. DŮVĚRA V INSTITUCE

Krise spojená s pandemií covidu-19 výrazně proměnila důvěru Čechů v jednotlivé instituce, které šetření Eurobarometr dlouhodobě sleduje. Češi se tu v porovnání s ostatními evropskými zeměmi nápadně liší.

QA6+QA8. Nakolik důvěřujete určitým institucím?
(% - CZE, vývoj vybraných institucí, odpovědi "důvěřuji")

Dramatický propad evidujeme v ČR především u důvěry v národní vládu a parlament. Zatímco v roce 2019 důvěřovalo vládě 40 % Čechů, v současné době je to jen jejich pětina (19 %). Pokles důvěry sledujeme také vůči Parlamentu ČR, kde se důvěra propadla o 10 p. b. na 15 %. Zatímco v minulých letech byla důvěra v národní instituce ČR na celoevropském průměru, v současné době je patrné, že **vládě i parlamentu aktuálně věříme daleko méně, než je průměr EU27 (36 %, resp. 33 %) – mezi sledovanými zeměmi jsme na posledním místě.**

Naopak sledujeme postupný vzestup důvěry jak v Evropskou unii, tak i v OSN.

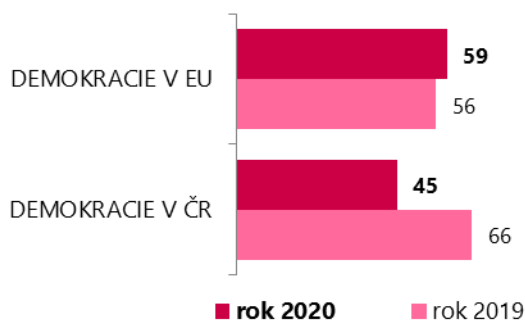
V současnosti důvěřuje EU téměř polovina (48 %) Čechů, zatímco před rokem to bylo pouze 39 %. V minulosti byli Češi v důvěře k EU vlažní: důvěra v tuto instituci byla jedna z nejnižších v celé EU. V současné době sice není důvěra v EU nadprůměrná, ale dostali jsme se do celoevropského průměru (49 %).

Výrazný nárůst pozitivního vnímání EU potvrzují i výsledky dalších zkoumaných témat. V roce 2019 byli Češi v šetření Eurobarometru na posledním místě v pozitivním vnímání EU (otázka „Jak na Vás EU působí?“). Pozitivně EU vnímalo jen 31 % osob, což bylo nejméně ze všech zkoumaných zemí a o 11 p. b. méně než průměr EU28 (42 %). **Aktuálně na stejnou otázku odpovídá pozitivně 49 % obyvatel ČR, což je dokonce o něco více, než je celoevropský průměr (46 %).**

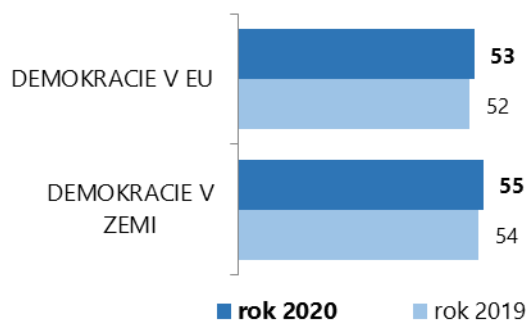
I když se důvěra Čechů v EU v poslední době zvyšuje, stále zde existují obavy o budoucnost života v Evropě. Nově byla do šetření Eurobarometru zařazena také otázka zaměřená na domněnku, zda současné děti budou mít v dospělosti život v EU jednodušší, či složitější. **Polovina (54 %) české veřejnosti se obává toho, že dnešní děti budou mít život v EU těžší, než má současná generace.** Pozitivně vidí budoucnost dnešních dětí jen 18 % Čechů.

V tomto ohledu nejsme odlišní od většiny evropských zemí. Průměr v otázce obav ze složitější budoucnosti za EU27 je 56 %. Více pozitivních odpovědí nalezneme především mezi populacemi kandidátských zemí, které v EU vidí pro své děti lepší budoucnost, než mají aktuálně. Nejvíce obav o budoucnost mají v zemích, jako je FR, BE, LU, a také v zemích jižní Evropy (IT, ES, EL). Obyvatelé zemí EU15 mají tedy o budoucnost současných dětí daleko větší obavy než obyvatelé zemí, jež přistoupily k EU od roku 2004.

SD18. Obecně řečeno, jste s fungováním demokracie v spokojen(a)
(% - CZE, vývoj ukazatelů)

SD18. Obecně řečeno, jste s fungováním demokracie v spokojen(a)
(% - EU27, vývoj ukazatelů)

S obavami o budoucnost a současně také s krizí důvěry v současnou vládu a parlament se pojí také vzrůstající obavy Čechů o demokracii ve vlastní zemi. Zatímco se stavem demokracie v EU je spokojena více než polovina (59 %) obyvatel ČR, spokojenost se stavem demokracie ve vlastní zemi uvádí jen 45 % Čechů. Výrazná je především změna mezi roky 2019 a 2020, kdy došlo k velkému poklesu spokojenosti se stavem demokracie na národní úrovni.

Při porovnání s celoevropským průměrem je patrné, že zatímco ještě v roce 2019 jsme byli se stavem demokracie v ČR spokojenější, než ukazoval průměr EU, aktuálně je spokojenost nižší. Jsme v tomto ohledu podobní zemím na východě Evropské unie (SK, SI, HR, BG, RO), kde je spokojenost s fungováním demokracie na národní úrovni nejnižší.

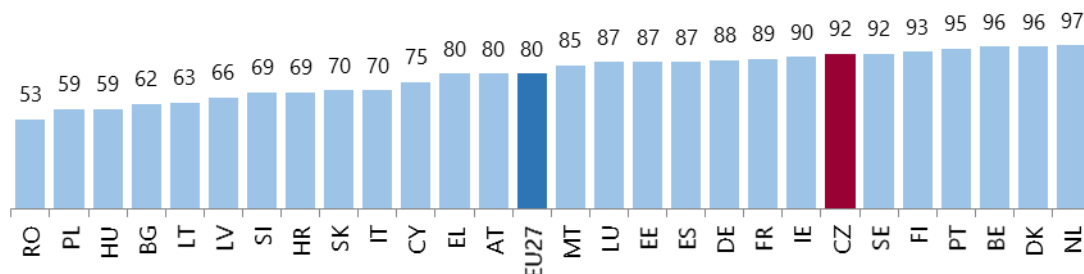
III. VNÍMÁNÍ PANDEMIE COVIDU-19

Jedním z hlavních témat letošní vlny šetření Eurobarometr byla přirozeně pandemie covidu-19 a její vnímání napříč evropskými zeměmi. I ve vnímání pandemie a přijatých opatření se Češi v některých ohledech dost odlišují od evropského průměru a ukazuje se, že krize důvěry v národní vládu a parlament je úzce spojena právě s oblastí zvládání pandemie.

V protikladu k deklarované nízké důvěře v národní vládu či parlament sledujeme **vysokou důvěru české veřejnosti v lékařský personál a zdravotníky v „první linii“**. Češi oddělují ekonomická opatření vlády, jež se často setkávají s nepochopením, od práce lékařů a zdravotníků, kteří se starají o nemocné.

Češi důvěřují zdravotnickému personálu více, než je průměr EU27. Důvěru deklaruje 92 % české populace. I když u většiny zemí EU27 je důvěra ve zdravotníky velmi vysoká, najdou se i výjimky, jako je Rumunsko, Polsko nebo Maďarsko, které ve vlastní zdravotníky tak vysokou důvěru nemají.

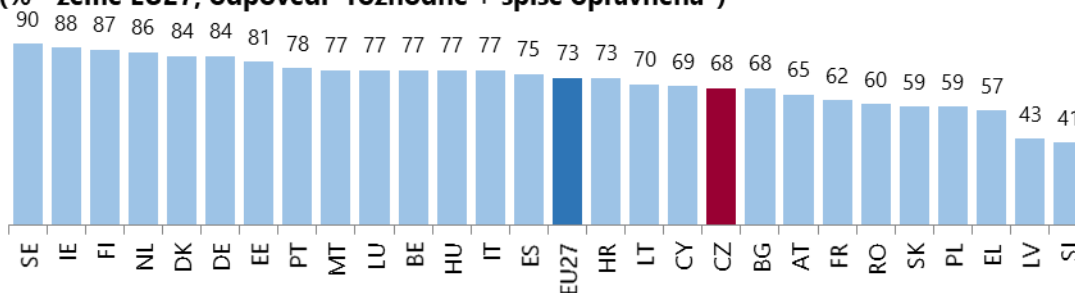
A6. Nakolik důvěřujete zdravotníkům a lékařům? (% - země EU27, odpovědi "důvěřuji")

Opatření, která nařídily veřejné orgány v České republice v boji proti koronaviru a jeho dopadům, jsou veřejností přijímána vesměs jako oprávněná (souhlasí 68 %). Nicméně i zde patříme v celoevropském srovnání mezi země, které zavedená opatření vnímají jako méně oprávněná (průměr EU27 je 73 %). Největší problém se zavedenými opatřeními mají častěji lidé ve středním věku, podnikatelé, ale současně také nezaměstnaní. Často jsou to také lidé, kteří méně důvěřují národní vládě, ale současně také příliš nevěří EU.

A16. Byla opatření v ČR v boji proti pandemii oprávněná?

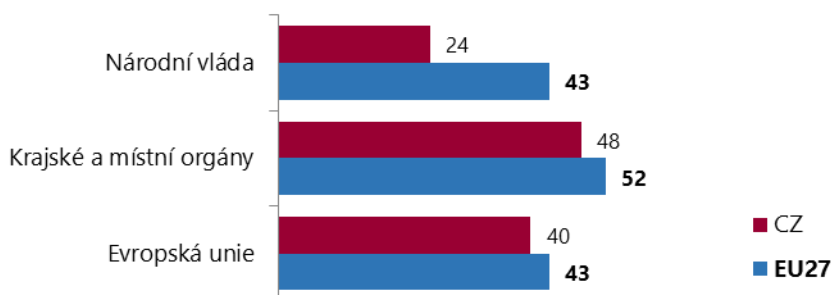
(% - země EU27, odpovědi "rozhodně + spíše oprávněná")

Ač jsou tedy opatření přijímána jako oprávněná, spokojenost s jejich aplikací vládou je velmi nízká. **Spokojenost s vládními opatřeními deklaruje jen necelá čtvrtina (24 %) Čechů.** Češi v tomto ohledu národní vládě věří daleko méně, než je celoevropský průměr (43 %). Menší důvěru v národní vládu má v tomto ohledu jen LT a také SK. Naopak země jako DK, IS, NO nebo CH mají ve vlastní vlády velkou důvěru – spokojenost s opatřeními, která národní vlády těchto zemí přijaly, je více než 70 %.

A11. Jak jste spokojen(a) s opatřeními, která pro boj proti pandemii koronaviru přijala...?

(% - CZE / EU27, odpovědi "velmi + spíše spokojen(a)")

Lépe jsou na tom krajské a místní orgány. Spokojenost s jejich opatřeními v boji s pandemií deklaruje téměř polovina (48 %) české veřejnosti. I v tomto ohledu patříme mezi největší skeptiky ze všech evropských zemí. U ČR je však rozdíl v tom, že zatímco v naprosté většině sledovaných zemí má vláda a krajské a místní orgány velmi podobnou

důvěru, v ČR (a také na Slovensku a v Polsku) je spokojenost s místní samosprávou výrazně vyšší.

Spokojenost s tím, jaká opatření v boji s pandemií přijala Evropská unie, je v ČR výrazně vyšší než spokojenost s vládními opatřeními. Spokojenost deklaruje 40 % Čechů. V tomto ohledu jsme na tom velmi podobně jako průměr EU27 (43 %)

Větší spokojenost s opatřeními české vlády deklarují starší obyvatelé, lidé s nižším vzděláním a také ti, kteří obecně méně věří EU. Naopak větší spokojenost s opatřeními EU deklarují spíše mladší generace (zvl. studenti), lidé s vyšším vzděláním a všeobecně ti, kteří EU věří a domnívají se, že EU boj s pandemií zvládne.

Pokud jde o opatření, která by měla EU realizovat v rámci boje s pandemií covidu-19, jsou Češi nejvíce přesvědčeni o tom, že je **nutné zajistit rychlý přístup k bezpečným a účinným vakcínám pro všechny občany EU.** Deklaruje to 60 % Čechů, což je po FI druhý nejvyšší podíl ze všech zkoumaných zemí. Následují opatření, která jsou zmiňována méně často:

- zavést evropskou strategii pro schopnost čelit podobné krizi v budoucnosti: 32 %
- zajistit všeobecný přístup k vakcíně nebo léčbě: 25 %
- investovat více peněz do vývoje léčby a vakcín: 23 %
- umožnit členským státům EU podpořit podniky a pracovníky postižené pandemií: 22 %
- investovat více peněz do hospodářství pro oživení ve všech členských státech EU: 21 %

Ve frekvenci jmenování těchto opatření se nijak výrazně nelišíme od ostatních zemí EU27.

Je však poněkud příznačné, že skepticismus vůči společným politikám EU, který je české veřejnosti dlouhodobě vlastní a jen postupně se mění, ukazuje **velmi nízkou podporu pro společnou evropskou zdravotní politiku.** V ČR ji podporuje jen 15 % obyvatel, zatímco průměr EU27 je téměř dvojnásobný (27 %).

Evropská unie vypracovala plán obnovy ve výši 750 miliard eur na podporu hospodářství prostřednictvím grantů a půjček, tzv. Next Generation EU. Toto opatření se v ČR setkává spíše s neutrálním hodnocením. Jako efektivní jej označilo 55 % obyvatel a 44 % jako neefektivní. V tomto směru se nijak zásadně neodlišujeme od celoevropského průměru, přičemž větší podporu má toto opatření v chudších evropských státech, zatímco např. v DE nebo FR je podpora nižší.

Zajímavou paralelou je i porovnání názorů na tuto otázku v rámci ČR: jako efektivní vidí opatření zaměřené na hospodářské oživení pomocí půjček a grantů spíše bohatší lidé s vyšším vzděláním a také studenti, zatímco lidem s nižšími příjmy toto opatření připadá neefektivní.

Postoje české veřejnosti k vakcínám proti covidu-19 jsou spíše vstřícné. V období sběru dat (17.–22. 2. 2021) uváděla téměř polovina populace (48 %), že by se nechala očkovat co nejdříve **za předpokladu, že vakcíny budou k dispozici**. V tomto směru se nijak zásadně neodlišujeme od evropského průměru (42 %). Naprosté odmítnutí očkování deklaruje 14 % české veřejnosti. Celoevropský průměr je 12 %.

A18. Výroky stran vakcín proti onemocnění COVID 19:

(% - CZE / EU27, odpovědi "rozhodně + spíše souhlasím")

Přestože se téměř tři čtvrtiny populace (74 %) domnívají, že vakcinace je jediný způsob, jak skoncovat s pandemií covidu-19, ve spojitosti s očkováním vládnou ve společnosti také určité obavy.

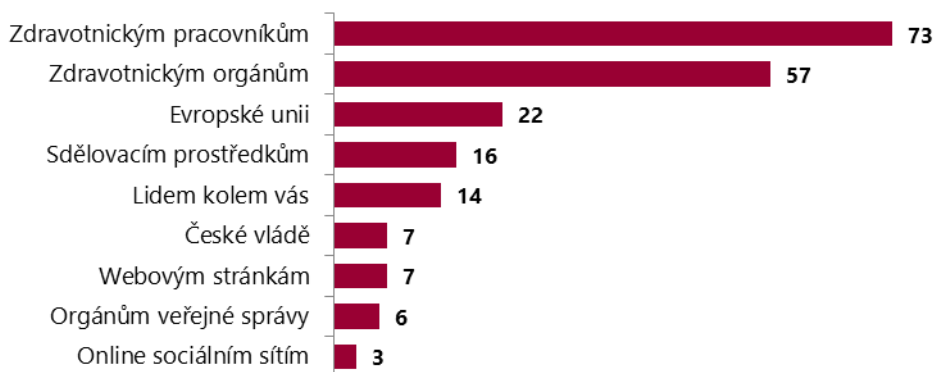
Poměrně **velká část české veřejnosti (46 %) se domnívá, že vývoj a testování vakcín jsou příliš rychlé, a vakcíny tak mohou být nebezpečné.**

Více než polovina Čechů (52 %) pak má za to, že existuje riziko zatím neobjevených nežádoucích účinků.

Podle Čechů hraje právě Evropská unie klíčovou roli při zajišťování dostatečného počtu vakcín. Na otázku, zda EU hraje klíčovou roli při zajištění přístupu k vakcínám, jich kladně odpovědělo 66 %. Ač daleko větší souhlas s tímto výrokem sledujeme u osob s pozitivním vztahem k EU (důvěřují jí a věří, že s pandemií dokáže bojovat), lze soudit, že Češi spojují zajišťování dostatečného počtu vakcín s EU.

Výše uvedené skutečnosti se zcela potvrzují i v tom, jakým orgánům či institucím Češi věří v oblasti informování o vakcínách proti covidu-19. **Na prvních místech jsou uvedeni zdravotníci (důvěra 73 %) a zdravotnické orgány (57 %).** Potvrzuje se tak vysoká důvěra Čechů k pracovníkům ve zdravotnictví. V tomto směru důvěřujeme zdravotníkům více, než je celoevropský průměr (67 %).

A20. Kterým ze zdrojů důvěřujete, pokud jde o informace o vakcínách proti COVID-19?:

Evropské unii v tomto směru důvěřuje 22 % obyvatel ČR, což je opět o 9 p. b. více, než je průměr EU27. **Naopak české vládě či orgánům veřejné správy důvěřuje jen 7 % české veřejnosti, což je nejméně ze všech sledovaných zemí.** Je tedy zřejmé, že i z hlediska informování o vakcínách Češi více věří EU než národní vládě a místním orgánům.